

Haitalliset vieraslajit

Mikä on vieraslaji?

Vieraslajit ovat ihmisen tahallisella tai tahattomalla myötävaikutuksella uusille alueille levinneitä kasveja, eläimiä, vesieliöitä, hyönteisiä tai tuholaisia. Osa vieraslajeista häviää luonnossa itsestään, mutta osa saattaa levitä uusille alueille kilpaillen alkuperäisen lajiston kanssa ja jopa syrjäyttäen sitä. Vieraslajeja, jotka näin uhkaavat luonnon monimuotoisuutta, aiheuttavat ekologista, sosiaalista, terveydellistä tai taloudellista haittaa, kutsutaan lainsäädännössä haitallisiksi vieraslajeiksi. Haitalliset vieraslajit on määritelty EU:n vieraslajiluettelossa sekä kansallisessa luettelossa, joita täydennetään tarpeen mukaan. Vieraslajilain mukaan haitallisten vieraslajien kasvattaminen, myyminen, hallussapito ja ympäristöön päästäminen on kielletty.

Lapissa yleisimmät haitalliset vieraskasvilajit ovat lupiini, kurtturuusu, jättipalsami sekä jättiputket.

Jouko Rikkinen, CC-BY-NC

Miksi vieraslajien torjuminen on tärkeää?

Haitalliset vieraslajit ovat toiseksi suurin luonnon monimuotoisuutta uhkaava tekijä maailmassa elinympäristöjen häviämisen ja pirstoutumisen jälkeen. Myös Suomessa vieraslajit uhkaavat jo monia uhanalaisia lajeja esimerkiksi niityillä ja kedoilla. Vieraskasveista etenkin komealupiini, jättiputket, kurtturuusu ja jättipalsami ovat jo monin paikoin laajasti levinneet luontoon. Haitalliset vieraslajit aiheuttavat sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia valtaamalla virkistysalueita, alentamalla kiinteistöjen arvoa, ehkäisemällä metsän uudistumista ja aiheuttamalla satotappioita maataloudelle. Monia laajoja vieraskasviesiintymiä joudutaan torjumaan talkoovoimin, sillä viranomaisten resurssit eivät aina riitä. Mittavien kasvustojen torjunta on pitkäjänteistä työtä ja voi viedä vuosia. Tavoitteena onkin vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisy jo varhaisessa vaiheessa, sillä se säästää aikaa ja rahaa. **Jokainen voi huolehtia oman pihapiirinsä ja lähiympäristön suojelusta estämällä puutarhakarkulaisten pääsyn luontoon. Kansalaisten vapaaehtoinen apu ja aktiivisuus torjunnassa ovat erittäin arvokasta luonnonsuojelutyötä!**

Muista nämä haitallisten vieraskasvien leviämisen estämiseksi:

- Vieraslajit leviävät tehokkaasti, joten ole tarkkana, etteivät ne pääse leviämään jalkineiden, maa-aineksen, ajoneuvojen tai kotieläinten mukana.
- Suosi haitattomaksi tiedettyjä koristekasveja ja luonnonkasveja.
- Käytä lajeja ja lajikkeita, jotka leviävät heikosti.
- Istuta puutarhakasveja vain pihapiiriisi ja hoida ne niin, etteivät kasvit leviä pihastasi.
- Käsittele puutarhajäte tontillasi. Älä vie sitä metsään, ojanvarteen tai yleiselle paikalle. Katso alta tarkemmat ohjeet puutarhajätteen käsittelyyn.
- Tarkkaile mahdollisten puutarhakarkulaisten esiintymistä lähiympäristössä.
- Järjestä vieraslajitalkoot, joissa luontoon karanneita haitallisia vieraslajeja poistetaan talkoovoimin lähiympäristöstä.
- Ilmoita vieraslajihavainnot valtakunnalliseen vieraslajiportaaliin (**vieraslajit.fi**), josta löytyy havaintolomake sekä tunnistus- ja torjuntatietoa, listat haitallisista lajeista ja paljon muuta lisätietoa. Havainnoista voi ilmoittaa myös suoraan laji.fi sivustolle. Sieltä voi etsiä myös oman alueensa esiintymiä.

Älä levitä vieraslajia – näin käsittele puutarhajätteen oikein

Puutarhohiimme ympäri maailmaa tuoduista koristekasveista osa on osoittautunut haitallisiksi vieraslajeiksi. Ne leviävät voimakkaasti ja syrjäyttävät leviämisalueillaan alkuperäistä lajistoa. Monien puutarhan vieraskasvien siemenet ja hedelmät sekä varren ja juurten palat säilyvät puutarhajätteessä ja maassa jopa vuosia. Yksikin siemen tai pieni juuren kappale mullassa puutarhan ulkopuolella voi muodostaa uuden, nopeasti laajenevan vieraslajiesiintymän. Puutarhakarkulaisten pysäyttämiseksi tulisi puutarhajäte käsitellä ja sijoittaa oikein. Esimerkiksi mädättäminen, kuivattaminen ja polttaminen ovat toimivia keinoja, jotka estävät itämiskykyisiä kasvinosia säilymästä. Käsittele puutarhajäte tontilla, äläkä vie sitä luontoon. Jäteyhtiöllä on ohjeistus puutarhajätteen ja vieraskasvijätteen hävittämiselle. **Tutustu siis aina ensin paikkakuntasi jäteyhtiön ohjeistukseen.**

Puutarhajätteen oikea käsittely:

- Selvitä miten kitketty kasvi lisääntyy ja suunnittele hävittäminen sen mukaan
- **Kitke ja käsittele** siemenistä lisääntyvät kasvit **ennen siementen kypsymistä.**
- Siemenistä lisääntyvien kasvien siemenet tulee hävittää polttamalla, eikä niitä voi kompostoida tai viedä luontoon.
- Juurten avulla lisääntyvien kasvien juuret tulee hävittää polttamalla tai kuivattamalla ja sitten hakettamalla
- Kuivattaminen tulee tehdä asfaltin tai paksun muovin päällä, jotta juuret eivät pääse juurtumaan.
- Jos poltat jätettä omalla tontilla **MUISTA** toteuttaa se alueilla, joissa polttaminen omatoimisesti on paikallisten jätehuolto- tai ympäristönsuojelumääräysten mukaan sallittua.
- **Vältä maanmuokkausta**, koska se voi lisätä siementen, juurten ja varren palasten avulla tapahtuvaa leviämistä.
- Mädätä vieraskasveja sisältävä **siemenetön** puutarhajäte suljetussa jätessä ennen kompostointia tai sijoittamista sekajäteastiaan. Mädättämällä jätteen tilavuus pienenee.
- Käytä **suljettua kompostoria**. Suljettu kompostori estää eläimiä kuljettamasta kompostin sisältämiä kasvinosia. Sijoita komposti niin, etteivät tulva- ja hulevedet pääse viemään siitä ainesta matkaansa.
- Haitallisten vieraslajien kitkentätalkoissa paras tapa on kerätä kasvit ehjään jätessäkin ja toimittaa säkki sekalaisen yhdyskuntajätteen mukana alueen jätelaitokselle **polnettavaksi.**
- Käsiteltyäkin puutarhajätettä kuljettaessa on syytä **käyttää säkkejä**, jotta mahdolliset elinkykyisinä säilyneet siemenet tai muut kasvinosat eivät pääse varisemaan matkalle.
- Pyri **estämään siementen kulkeutuminen** maa-aineksen, ajoneuvojen, jalkineiden, vaatteiden, puutarhavälineiden ja kotieläinten mukana.

Puutarhajätteen oikea sijoittaminen

- Sijoita puutarhajätteet paikkoihin, joista siemenet ja muut kasvinosat eivät pääse leviämään luontoon. **Älä koskaan kuljeta kasvijätettä metsään, ojanvarteen, rannoille tai mihinkään sellaiseen paikkaan, mistä vieraskasvit voivat levitä luontoon.**
- Jäte on aina pyrittävä käsittelemään asianmukaisesti omalla tonttialueella.
- Mikäli käsittely omalla tontilla ei ole mahdollista, vieraslajia sisältävää puutarhajätettä voi viedä myös jätteenkeräysasemille. **Selvitä aina ensin oman paikkakuntasi jäteyhtiön toimintatavat, jätemaksut ja vastaanotto.**

Yhteistyössä:

Lapin vieraskasvit tunnetuksi ja haltuun -hanke 2020-2021, Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry

Projektikoordinaattori Johanna Konttila p. 050-514 6151

www.vieraslajit.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
LAPPI